

Tusor Péter akadémiai doktori disszertációjának nyilvános védése

2014. május 28-án szerdán délelőtt zajlott le a Magyar Tudományos Akadémia Székházának Felolvasótermében TUSOR PÉTER egyháztörténész, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Történettudományi Intézete docensének akadémiai doktori védése, melynek végén az akadémia rendes tagja, OROSZ ISTVÁN professor emeritus történész elnöklete alatt összeülő bírálóbizottság, a titkos szavazást követően maximálisan támogatta a jelöltnek az akadémia doktora cím odaítélését. A címre jelölt kutató *Egy „epizód” Magyarország és a római Szentszék kapcsolataiból: Pázmány Péter esztergomi érseki kinevezése (Mikropolitikai tanulmány)* című munkájához ERDŐ PÉTER bíboros, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem nagykancellárja, az MTA rendes tagja; PÉTER KATALIN a történelemtudomány doktora, az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézetének kora újkorral foglalkozó kutató professor emeritusa; illetve TÖRÖK JÓZSEF PhD, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Karának egyháztörténelem professzora fogalmazta meg opponensi véleményét. Végezetül pedig mindhárman a cím odaítélését kérték a jelölt számára.

Az akadémia doktora címet végül elnyerő jelölt 1967-ben született Gödöllőn. A kecskeméti piaristáknál érettségizett, egyetemi tanulmányait az Eötvös Collegium tagjaként az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán végezte, mely felsőoktatási intézmény köztudomású, hogy az említett akadémiai értekezésében is vizsgált Pázmány Péter bíboros 1635-ben Nagyszombatban alapított egyetemének (egyik) jogutódja. Így lényegében közvetve már ekkor kapcsolatba került az egykori jezsuita főpappal, illetve annak örökségével, kinek a későbbiekben már történészként kutatta pályáját, s jelen esetben, akadémiai doktori dolgozatában annak esztergomi érseki székbe kerülésének körülményeit tárta a bizottság, illetve az érdeklődő tudományos közösség elé. Az ELTE-n szerezte meg 2001-ben PhD fokozatát R. Várkonyi Ágnes témavezetése mellett, majd a Szegedi Tudományegyetemen habilitált 2012-ben irodalom- és kultúratudományokból. ELTE-s tanulmányai idején, mint hallgató az Eötvös Kollégium munkájába is aktívan bekapcsolódott. A felsőoktatási tevékenységét 1999-ben kezdte meg a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karán, ahol az első időkben latint tanított, majd a Történettudományi Intézetben lett adjunktus, végül pedig docens mindmáig. Kutató történészként megfordult a jelentős hazai és határon túli levéltárakon kívül többek között Bécsben, és rendszeresen kutat a Vatikán rendkívül értékes levéltári anyagaiban is. Szakmai felkészültségével, illetve idegen nyelveken is megjelent publikációival nemzetközi szinten is elismertséget szerzett magának tudományos körökben. Kutatási szakterülete Magyarország kora újkori egyház-, diplomácia-, politika- és művelődéstörténete, a vatikáni magyar kutatások historiográfiája. Tusor Péter kezdetektől az Erdő bíboros támogatásával 2002-ben elindított *Collectanea Vaticana Hungariae* sorozat szerkesztője, továbbá mind az *Egyháztörténeti Szemle*, mind pedig a *Publikationen der Ungarischen Geschichtsforschung in Wien* szerkesztőbizottságának a

tagja. Kezdetektől részt vett az ugyancsak Erdő bíboros kezdeményezésére megalakult PPKE Egyháztörténeti Kutatócsoport munkájában, mely végül 2012. július 1-től az MTA–PPKE „Lendület” Egyháztörténeti Kutatócsoport néven végzi munkáját Tusor Péter vezetése alatt.

Jelen akadémiai disszertációjának – mint annak címe is mutatja – a magyar katolikus konfesszionalizáció jeles jezsuita alakjának a magyar egyházi hierarchia élére történő emelkedésének hátterét és körülményeit kívánta a tudomány nyilvánossága elé tárni, annak egyházpolitikai és politikai vonulatát egyaránt felvázolni. Sarkalatos helyet foglal el tézisei között a protestánsból katolikussá lett Pázmány Péter jezsuita volta, a szerzetes viszonyulása rendjéhez, s viszont a rend – és rendtársai – vele szemben tanúsított magatartása. Kiemelt pontja a disszertációnak, ahol a kutató beazonosítja a jezsuita szerzetespap esztergomi kinevezésének legfontosabb magyar támogatóját. Ugyancsak említésre méltó momentuma Tusor Péter megírt munkájának Pázmány Jézus Társaság-beli voltának a szerepe, s az ebből adódó bonyodalmak és nehézségek alapos és részletes bemutatása, az, hogy miként kerülhetett ilyen háttérrel, sok akadály ellenére mégis Pázmány a király utáni, a nádor melletti legmagasabb közjogi méltóságra a Magyar Királyságban. A részletező eredmények messze meghaladják a korábbi, háromszáz évre visszanyúló kutatások szintjét. Kritikai alapossággal tárul elénk, hogy milyen procedúrákon kellett végighaladnia – beleértve Szomaszka noviciátusi kitérőjét, s a jezsuiták javadalmakhoz jutását gátló ekkor hatályos világi törvényeket – ahhoz, hogy V. Pál pápa végül az esztergomi érsekség élére kinevezhesse, mely pozícióból adódóan Magyarország koronázó főpapjává lehetett, s így a II. Mátyás király utáni Habsburg-örökösödési kérdésben is fontos szerep juthatott számára. A tézisek között ugyancsak jelentős helyet foglal el a magyar jezsuita és a nagyhatalmú bécsi püspök, a Titkos Tanács elnöke, Melchior Klesl bíboros patrónus–kliens kapcsolatának vizsgálata: a végül majd megbukott osztrák főpap politikai „játzmája” a korabeli nagypolitikában, s annak mikropolitikai vonatkozása.

Erdő Péter bíboros – Pázmány prímás-érseki székének jelenlegi betöltője – ez alkalommal mint az értekezés opponense részletesen mondta el állásfoglalását Tusor Péter munkájáról, neves egyházjogászként világitva meg, hogy az általa is az Akadémia doktora címre alkalmasnak tartott kutató kánonjogilag is pontos érvelésekkel tárgyalta az érseki szék betöltésének jogi vonulatát. Péter Katalin professzorasszony a szakmai alaposság mellett kiemelte a mű egyes részeinek különösen olvasmányos jellegét, mely véleményt osztva Török József professzor is elmondta, hogy az Akadémia doktora címre jelölt Tusor Péter munkájában hosszú évek kutatómunkája nyert formát, s két előtte felszólaló opponens-társához hasonlóan ő is támogatásáról biztosította a jelöltet. Hargittay Emil, az irodalomtudományok kandidátusa, a PPKE BTK egyetemi tanára, a felállt bírálóbizottság egyik tagja, mint Pázmány-kutató szól hozzá Tusor Péter akadémiai doktori értekezésének Orosz István elnök által megnyitott vitájához, a jelenlegi Pázmány-kutatás szemszögéből tekintve át a jelölt által feltárt információkat. Végezetül Orosz professzor, bizottsági elnök visszatérve a Klesl–Pázmány-féle patrónus–kliens kapcsolatra, ezen korábbi történelmi időszakokban használatos *terminus technicus*oknak az ő esetükben való Tusor Péter általi alkalmazásának módjára kérdezett rá,

melyre a jelölt egyértelmű választ is adott.

Ezt követően Orosz István a nagyszámú jelenlévő (köztük a jelölt családtagjai, barátai, kollégái, ismerősei, az MTA–PPKE „Lendület” Egyháztörténeti Kutatócsoport megjelent tagjai) előtt bejelentette, hogy a bizottság rövid megbeszélés után a benyújtott akadémiai disszertációt elfogadva, s az opponensek részletes szakmai állásfoglalását is figyelembe véve a Magyar Tudományos Akadémia doktora címet Tusor Péter történésznek odaítélte. A gratulációk fogadása után az eseményt az MTA Kodály Zoltán termében állófogadás zárta.

(ism.: Sági György)

